

SELETUSKIRI

Regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Regionaalministri 29. septembri 2023 määruse nr 64 „Kagu-Eesti ettevõtluse arengutoetuse andmise tingimused ning kord“ muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse § 10 lõike 2 alusel. Määrusega panustatakse Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035 ettevõtluskeskkonna alaeesmärki, mis seab sihiks, et „Eesti ettevõtluskeskkond soodustab ettevõtlikkust ning teadusmahuka ettevõtluse teket ja kasvu, kõrgema lisandväärtusega toodete ja teenuste loomist ja eksporti ning investeringuid kõigis Eesti piirkondades.“ Määrus lähtub Eesti riigi 2025.–2028. aasta eelarvestrateegia tulemusvaldkonna „Elukeskkond, liikuvus ja merendus“ regionaalpoliitika programmi meetme tegevusest „Regionaal- ja maaelupoliitika kujundamine ja rakendamine“.

Kagu-Eesti ettevõtluse arengutoetuse meetmest avati jooksev toetuse taotlemine 8. aprillil 2024, millest alates on Kagu-Eesti mikro- ja väikeettevõtjatel olnud meetme vastu püsiv huvi. Et teha võimalikuks meetme rakendamise käigus ilmnenud võivatest täpsustusvajadustest tulenevate korrektuuride tegemine meetme tingimustesse, eraldati esialgu jooksvaks taotlemiseks osa meetme toetusvahenditest (2,5 miljonit eurot, mida märtsis 2025 suurendati 3,1 miljonile eurole), 8. aprilli 2025 seisuga, s.t ühe aasta jooksul sai rahastusotsuse 45 projekti toetussummas 2,187 miljonit eurot. Võru maakonnas suleti taotlemine toetusvahendite lõppemise tõttu 23. aprillil 2025, Põlva ja Valga maakonnas 2. juunil 2025. Taotlemine on kavas uuesti avada pärast toetuse andmise tingimuste muudatuste kehtestamist septembris 2025.

Olulisimaks meetme elluviimisega seonduvaks probleemkohaks on olnud kindlasummalise makse kasutamine. Kindlasummalise makse puhul tehakse väljamakse toetuse saajale pärast toetuse andmise otsuses fikseeritud tulemuste saavutamist, mis tähendab, et projektiga seotud kulud tuleb toetuse saajal kõigepealt endal kanda, mis on paljudele mikro- ja väikeettevõtjatele keeruline. Meetme tingimused võimaldavad küll anda ettemaksu, kuid riigiabi (sh VTA) projektidele kehtivate lisanõuete tõttu on ettemakse võimaluse kasutamine ettevõtjate poolt pigem erandlik. Nimelt peab ühendmääruse § 32 kohaselt olema kogu ettemaksu summale saadud nõuetekohase reitinguga Eesti krediidi- või finantseerimisasutuselt garantii, mis peab kehtima vähemalt 45 päeva kauem ettemakse tõendamise tähtajast. Garantii saamise tingimused ei ole mikro- ja väikeettevõtjatele sageli jõukohased. Seetõttu on ligi pooltes toetust saanud projektides kasutatud vahemaksete võimaldamiseks vahetulemuste seadmist. Kui teatud projektides on projekti olemusest lähtuvate loogiliste vahetulemuste seadmine võimalik, siis teistes (eeskätt ehitustöid sisaldavates) projektides terviklikke, iseseisvalt toimivaid vaheetappe hästi moodustada ei saa. Sellest tulenevalt täiendatakse meetme tingimuste määrust võimalusega anda toetust teise lihtsustamisviisi – ühtse määra alusel. Lihtsustatud kulu hüvitamise viiside kasutamine on meetmes kohustuslik, kuna meetmest toetatakse projekte, mille maksimaalne kogumaksumus on alla 200 000 euro.

Teise sisulise muudatusena viiakse eelnõuga määrusesse sisse nõue, et toetust ei saa taotleda töötajateta ettevõtte. Meetme tulemuslikkust hinnatakse selle järgi, kuivõrd on toetust saanud

ettevõtetes kasvanud lisandväärtus töötaja kohta. Töötajateta ettevõtte puhul seda võimalik hinnata ei ole.

Määruse muudatusega kaotatakse ka nõue esitada vahemakse saamiseks vahearuanDED. Vahemakse makstakse välja pärast vahetulemuste saavutamise tõendite esitamist, mistõttu eraldi vahearuanDE esitamine ei ole vajalik.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi regionaalarengu osakonna nõunik Liis Palumets (611 3139, liis.palumets@agri.ee). Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kohalike omavalitsuste poliitika osakonna KOV õigusvaldkonna juht Martin Kulp (5885 1442, martin.kulp@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kolmeteistkümnest punktist.

Eelnõu punktid 1–4 on seotud lisanduva võimalusega teha väljamakseid ühtse määra alusel. See võimalus puudutab eeskätt projekte, milles on keerukas seada selgelt piiritletavaid ja iseseisvalt toimivaid vahetulemusi, nt ehitusprojektide puhul, kus ehitustööde etappide tulemuseks ei ole enamasti iseseisvalt funktsioneeriv rajatis, hoone või hooneosa. Projektide puhul, mille raames soetatakse ja paigaldatakse seadmeid, tuleks endiselt kasutada kindlasummalist makset - seda ka siis, kui soetatakse ja paigaldatakse kaks või enam seadet, mille puhul saab kindlasummaliste maksete taotlemiseks seada erinevate seadmete kaupa vahetulemusi. Kulu hüvitamise viisi valib taotleja taotluse esitamisel. Valitud kulu hüvitamise viisi projekti kestel muuta ei saa.

Punktiga 1 täiendatakse määruse § 6 lõiget 3 viitega võimalusele hüvitada abikõlblikke kulusid tegelike kulude alusel. Toetuse maksmise viisid on välja toodud §-s 22. Punktiga 2 täpsustatakse, et määruse § 6 lõikes 7 loetletud kulud on abikõlbmatud otsese kuluna. See tähendab, et need kulud ei saa sisalduda ei kindlasummalise makse eelarveprojektis ega hüvitatavates kuludokumentides.. Punktiga 3 täpsustatakse finants- ja pangakulude abikõlblikkust: abikõlblikud on ühendmääruse § 21 lõike 5 punktis 8 nimetatud pangakonto avamise ja haldamise kulud ning makse ülekandetasu. Punktiga 4 tuuakse määrusesse sisse kaudsete kulude hüvitamise piirmäär – projekti kaudsed kulud võivad moodustada kaks protsenti projekti abikõlblikest otsestest kuludest. Piirmäära seadmisel on lähtutud teistes regionaalarengu meetmetes (nt „Atraktiivne piirkondlik ettevõtlus- ja elukeskkond“) sätestatud määrast.

Eelnõu punktiga 5 täiendatakse määruse § 9 lõiget 3 selliselt, et toetust ei saa taotleda töötajateta ettevõtetel. Sarnaselt müügitulule seatavale nõudele arvestatakse töötajate arvu viimase majandusaasta aruande alusel. Kuna vastavalt üldmääruse § 3 lõike 2 punktile 5 peab taotleja olema täitnud majandusaasta aruande esitamise kohustuse, peetakse silmas viimast majandusaasta aruannet, mille esitamise tähtpäev on möödunud.

Eelnõu punktiga 6 täpsustatakse bilansi ja kasumiaruande esitamise nõudeid. Praktikas võtab teinekord kvartaliaruande koostamine aega, mistõttu uue kvartali alguses taotlust esitades ei pruugi olla võimalik vahetult eelneva kvartali lõpu seisuga bilanssi ja kasumiaruannet esitada. Uues sõnastuses tuleb bilanss ja kasumiaruanne esitada hiliseima võimaliku taotluse esitamisele eelneva kvartali lõpu seisuga.

Eelnõu punktiga 7 täpsustatakse nõudeid hindamiskomisjoni liikmele. Hindamiskomisjoni liikmel peab olema ettevõtluskogemus või ettevõtlusprojektide nõustamise kogemus.

Eelnõu punktid 8 ja 9 ning 11–13 on seotud vahemakse taotluse esitamise nõudest loobumisega. Nende punktidega jäetakse määrusest välja viited vahemakse taotlusele määruse § 21 lõigetes 1 ja 2, § 22 lõigetes 4, 5 ja 9.

Eelnõu punkt 10 on redaktsiooniline. Seoses uute kulu hüvitamise viiside lisandumisega täpsustatakse määruses toetuse väljamaksmise korda.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määruse koostamise alus on ÜSS2021_2027 ja selle alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrused. Eelnõu on kooskõlas järgmiste Euroopa Liidu määrustega:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706);
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi (ELT L 231, 30.06.2021, lk 60–93).

4. Määruse mõjud

Määruse mõjud puudutavad eeskätt toetuse rakendamist. Eelarvelisi ega meetme tulemuslikkust puudutavaid mõjusid eelnõuga kavandatavatel muudatustel ei ole. Määruse olulisim muudatus on seotud võimalusega kasutada täiendavat kulude hüvitamise viisi, mis puudutab eeskätt ehitustöid sisaldavaid projekte. Kasutades lihtsustatud kuluhüvitusviisina ühtse määra alusel kaudsete kulude hüvitamist, kaob vajadus seada projektile (kunstlikke) vahetulemusi. Teisalt tekib RTK-l kohustus kontrollida kuludokumente ja hankedokumentatsiooni. RTK on muutuva töökoormusega arvestanud. Nii taotleja kui RTK halduskoormus väheneb seoses vahearuande esitamise nõude tühistamisega. Töötajateta ettevõtetele taotlemise piiramise mõju on vähene, meetme senise kogemuse põhjal on see puudutanud üht ettevõtet.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamiseks on vajalik teha minimaalsed muudatused toetuste taotlemise ja menetlemise e-keskkonnas. Otseseid kulusid ega tulusid riigile muudatusega ei kaasne.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu väljatöötamisse on olnud kaasatud Riigi Tugiteenuste Keskus ja Kagu-Eesti maakondlikud arenduskeskused. Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks perioodi 2021–2027 seirekomisjonile, Euroopa Komisjonile, Riigi Tugiteenuste Keskusele, Riigikantseleile, Rahandusministeeriumile, Kliimaministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ja arvamuse avaldamiseks Kagu-Eesti maakondlikele arenduskeskustele.